

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Halina Kuryło (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania A. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu

Apelacyjnego z dnia 16 grudnia 2008 r. wydanym w sprawie sygn. akt III AUa .../08

toczącej się na skutek odwołania A. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń

Społecznych w przedmiocie prawa do renty rodzinnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 listopada 2011 r.,

zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 20 lipca 2011 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 20 lipca 2011 r. odrzucił skargę A. G. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 16 grudnia 2008 r. sygn. akt III Aua .../08.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, iż wspomnianym wyrokiem z dnia 16 grudnia 2008 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił

apelację wnioskodawczynie A. G. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 maja 2008 r., mocą którego oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2008 r. odmawiającej A. G. przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu L. N. W dniu 13 czerwca 2011 r. wnioskodawczynie złożyła skargę o wznowienie postępowania w tejże sprawie. Zdaniem skarżącej podstawą uzasadniającą wznowienie postępowania była okoliczność, iż w trakcie postępowania akt zgonu męża posiadał błędny adres ostatniego miejsca zamieszkania zmarłego, co mogło zdaniem skarżącej sugerować Sądowi brak wspólnego zamieszkiwania z mężem. Przedmiotową rozbieżność A. G. zauważyła dopiero w październiku 2010 r. i doprowadziła do skorygowania omyłki decyzją kierownika Urzędu Stanu Cywilnego z dnia 28 grudnia 2010 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego skarga ubezpieczonej nie może być uznana za opartą na ustawowej podstawie. Powołana przez skarżącą okoliczność nie była wprawdzie znana A. G. przed prawomocnym zakończeniem postępowania w sprawie o sygn. akt III Aua 1.../08, jednakże przy dochowaniu należytej staranności ubezpieczona mogła już wówczas powołać się na nieprawidłowe zapisy w akcie zgonu męża i doprowadzić do sprostowania dokumentu w tym zakresie. Jak podkreślił Sąd Apelacyjny skarżąca miała bowiem pełną świadomość odnośnie ostatniego miejsca zamieszkania L. N. i uważna analiza posiadanych dokumentów pozwoliłaby na wykrycie nieprawidłowości. Wskazana zatem okoliczność faktyczna nie stanowi podstawy wznowienia, o której mowa w art. 403 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny dodatkowo zaznaczył, iż z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 maja 2008 r., od którego apelacja została następnie oddalona wynika, że kwestia wspólnego zamieszkiwania wnioskodawczynie i jej męża była ustalana przez sąd na podstawie zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz zeznań wnioskodawczynie, a nie na podstawie aktu zgonu L. N.

Na powyższe postanowienie wnioskodawczynie złożyła zażalenie, zarzucając naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez stwierdzenie, że nie można uznać nieprawidłowego zapisu dotyczącego miejsca zamieszkania jej męża L. N. na dokumencie, jakim jest akt zgonu wyżej wymienionego za przesłankę uzasadniającą wniesienie skargi o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń z dnia 16 grudnia 2010 r., w sytuacji, gdy akt zgonu i adnotacje w nim zawarte dotyczą kwestii mających bezpośredni związek z ustaleniem okoliczności mającej wpływ na nabycie przez wnioskodawczynię prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – to jest – istnienie wspólnoty małżeńskiej w chwili śmierci męża. Żaląca się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w celu rozpatrzenia skargi oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu zażalenia podkreślono, iż koniecznym jest, aby postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone na podstawie prawidłowych środków dowodowych. W ocenie żalącej się dowód wynikający z niewłaściwie sporządzonego aktu zgonu miał wpływ na wynik postępowania, bowiem stwarzał domniemanie co do miejsca zamieszkania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Inicjując rozważania w przedmiotowej sprawie warto podkreślić, że instytucja wznowienia opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Zakres postępowania zapoczątkowanego skargą o wznowienie wytycza norma art. 412 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Z brzmienia cytowanego przepisu jednoznacznie wynika, iż przedmiotem postępowania jest udowodnienie istnienia podstawy, na której oparto skargę w konkretnej sprawie. W konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną wznowienia wskazaną przez skarżącego. W świetle art. 409 k.p.c. istotnym elementem skargi o wznowienie postępowania jest zatem podanie podstawy tegoż wznowienia oraz jej uzasadnienie i to zarówno z punktu widzenia wstępnej analizy skargi w trybie art. 410 § 1 k.p.c. przed ewentualnym skierowaniem sprawy na rozprawę, jak i z uwagi

na przepis art. 412 § 1 k.p.c. ograniczający kognicję sądu do tak zakreślonych granic.

Nadzwyczajny charakter tego środka prawnego, skierowanego przeciwko prawomocnemu orzeczeniu powoduje, że wznowienie postępowania może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Katalog podstaw wznowienia został zawarty w art. 401-401¹ i art. 403 k.p.c. i jest on wyczerpujący. Wszelkie inne okoliczności, wykraczające poza sytuacje taksatywnie wymienione w powołanych przepisach, nie mogą stanowić oparcia dla omawianej skargi.

W niniejszym przypadku jako podstawę wznowienia powołano tę, o jakiej mowa w art. 403 § 2 k.p.c., tj. wykrycie środka dowodowego, który mógł mieć wpływ na wynik sprawy, a z którego strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

W razie wskazania tej podstawy wznowienia postępowania dla uwzględnienia skargi niezbędne jest kumulatywne spełnienie trzech przesłanek: 1/ wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania zakończonego zaskarżonym wyrokiem, ale nie zostały w nim powołane; 2/ niemożność skorzystania z tychże okoliczności lub środków dowodowych w poprzednim postępowaniu i 3/ możliwość ich wpływu na wynik sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2010 r., II UZ 12/10, LEX nr 619632). W grę wchodzi zatem tylko okoliczności faktyczne i środki dowodowe istniejące już w czasie trwania prawomocnie zakończonego postępowania, nie zaś powstałe po tej dacie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 1999 r., III CKN 524/99, LEX nr 527116; z dnia 9 września 2000 r., II CKN 510/00, LEX nr 535989; z dnia 15 września 2005 r., II CZ 78/05, LEX nr 453799; z dnia 13 października 2005 r., IV CZ 96/05, LEX nr 186917; z dnia 22 lipca 2008 r., II UZ 31/08, LEX nr 500233; z dnia 4 września 2008 r., IV CZ 70/08, LEX nr 658207 i z dnia 6 maja 2010 r., III PZ 3/10, LEX nr 602065), a przy tym nie tylko nieujawnione ale i nieujawnialne, czyli takie, o jakich strona nie wiedziała i z obiektywnych przyczyn, a więc nie wskutek opieszałości, zaniedbań, zapomnienia czy błędnej oceny wiedzieć nie mogła (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 20 grudnia 2006 r., IV 102/06, LEX nr 465619; z dnia 9 lipca 2008 r., V CZ 46/08, LEX

nr 590291; z dnia 16 lipca 2008 r., II CZ 46/08, LEX nr 646343; z dnia 19 marca 2010 r., II PZ 5/10, LEX nr 583798 i z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, LEX nr 686067). Nadto późniejsze wykrycie obejmuje jedynie okoliczności faktyczne i środki dowodowe, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a zatem dotyczące podstawy faktycznej dochodzonego przez powoda roszczenia (tj. uzasadniając przytoczony w pozwie lub odpowiedzi na pozew stan faktyczny) i na tyle istotne, że ich uwzględnienie spowodowałoby wydanie innego rozstrzygnięcia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1973 r., II CR 104/73, OSNCP 1974, nr 2, poz. 29; z dnia 7 listopada 1973 r., I CO 5/73, Biul. SN 1974, nr 2, s. 24; z dnia 24 maja 1982 r., II CO 1/82, OSPIKA 1084, nr 2, poz. 27; z dnia 8 maja 2008 r., V CZ 25/08, LEX nr 646372 i z dnia 8 czerwca 2010 r., II UZ 12/10, LEX nr 6196322). Mogą to być zarówno fakty i dowody odnoszące się bezpośrednio do podstawy faktycznej spornego roszczenia, jak i dotyczące jej pośrednio, tj. brane pod uwagę przy ocenie zebranego materiału dowodowego (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2008 r., I CZ 152/07, LEX nr 465908 i z dnia 6 lutego 2009 r., IV CZ 2/09, LEX nr 610222).

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszego sporu należy stwierdzić, w pierwszej kolejności, iż wnioskodawczyni mogła przy dochowaniu należytej staranności już w trakcie postępowania powołać się na nieprawidłowe zapisy w akcie zgonu męża i doprowadzić do sprostowania dokumentu w tym zakresie. Nie sposób zatem potraktować podnoszonej okoliczności jako takiej, o której wnioskodawczyni wiedzieć nie mogła z obiektywnych przyczyn. Tylko zaś taka okoliczność stanowi podstawę wznowienia postępowania w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 20 grudnia 2006 r., IV 102/06, LEX nr 465619; z dnia 9 lipca 2008 r., V CZ 46/08, LEX nr 590291; z dnia 16 lipca 2008 r., II CZ 46/08, LEX nr 646343; z dnia 19 marca 2010 r., II PZ 5/10, LEX nr 583798 i z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, LEX nr 686067).

Ponadto podkreślić należy, iż koniecznym jest, co zresztą wynika z literalnej wykładni art. 403 § 2 k.p.c., aby owa wykryta okoliczność faktyczna lub środek dowodowy mogła mieć wpływ na wynik sprawy. W przedmiotowym natomiast przypadku istotą sporu w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem nie było

miejsce zamieszkania L. N., lecz stwierdzenie wspólnego pożycia A. i L. N. w chwili śmierci męża wnioskodawczynie, jako przesłanki nabycia przez nią prawa do renty rodzinnej w świetle art. 67 ust. 1 pkt 3 oraz art. 70 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Ten zaś fakt ustalany był na podstawie zeznań świadków i samej wnioskodawczynie, a nie na podstawie aktu zgonu jej męża. Nie sposób więc przyjąć, iż akt zgonu L. N. był środkiem dowodowym (i to istotnym) w wyjaśnianiu powyższej kwestii, a zmiana treści tego dokumentu mogła spowodować wydanie innego rozstrzygnięcia o uprawnieniach rentowych skarżącej.

Reasumując: pomimo zacytowania przez wnioskodawczynię ustawowej podstawy wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., niniejsza skarga nie jest oparta na tejże podstawie. W judykaturze przyjmuje się bowiem, że sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401 - 401¹ oraz art. 403 k.p.c. nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, iż podnoszona podstawa nie zachodzi, a to implikuje odrzucenie skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNP 2001, nr 4, poz. 133; z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, LEX nr 155376; z dnia 22 października 2009 r., I UZ 64/09, LEX nr 560531 i z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, LEX nr 599744 oraz wyrok z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LEX nr 334985).

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono o oddaleniu zażalenia.